

Pregó de la Festa Major de Santa Tecla de Tarragona de l'any 2013, de Joan Martí i Castell

- Il·lustríssim senyor alcalde
- Excel·lentíssim i Reverendíssim Arquebisbe
- Subdelegat del Govern d'Espanya
- Delegat territorial del Govern de la Generalitat de Catalunya a Tarragona
- Membres del consistori
- Digníssimes autoritats
- Senyores i senyors

Poder fer el pregó de festes a qualsevol contrada és tot un honor. És una distinció altíssima impagable. Així, doncs, benvolgut alcalde i benvolguts membres del consistori, m'heu honrat i destacat amb la funció que ara començo a descabdellar.

Però m'estimo més no situar-me ni exclusivament ni preferentment en l'àmbit protocol·lari, que, tanmateix, valoro sincerament. Perquè si ser pregoner és un reconeixement que singularitza, ser-ho de la meua ciutat augmenta indefinidament l'honor i em fa entrar en el terreny dels sentiments i les emocions, espai que dissortadament s'ha difuminat massa enmig de la gelor que predomina en la societat en què vivim.

Començo, doncs, confessant que m'heu commogut, que em noto sentimentalment tocat per la comesa que m'heu encomanat.

Em domina tant o més l'estimació vostra, que l'enaltiment envers la meua persona. Perquè sóc tarragoní i perquè Tarragona ha estat, és i serà per a mi el centre de les passions i dels sofriments.

Consegüentment, gràcies, alcalde, perquè heu permès que sigui el pregoner de la Festa Major de Santa Tecla de Tarragona d'aquest any.

Gràcies, membres del consistori, perquè heu volgut acceptar que ho fos.

Les meves tres Tarragones i una bufetada com Déu mana

He posat títol al pregó. No sé si és habitual o no de fer-ho. Un títol que pot semblar surrealista, però, al final d'haver-me escoltat, veuran que no, que no ho és.

* * *

La mare, des del balcó de casa, ens cridava, els tres germans grans, perquè deixéssim els jocs del carrer, concretament el d'Hernàndez Sanahuja, uns minuts abans que arribés el pare de treballar i seguéssim plegats a taula: *Enriquet, Vier, Joan, a dinar!!!*

Tot un símbol de la meva primera Tarragona, la de la infantesa i adolescència: la vida possible a l'aire lliure, en uns anys en què a la ciutat hi havia més terra i pedra que no pas asfalt; on circulaven més carros que no pas cotxes. Parlo dels cinquanta.

Eren els de la postguerra, en què la repressió, les foscos en l'esperança, la manca de llibertat i dels drets més elementals, i, sobretot, una relativa misèria generalment portada amb dignitat obligaven els pares i els pares dels pares a un silenci vilipendiós, perquè parlar podia fer mal i també perquè no ens volien implicar en els horrors que van viure.

Jugàvem a bales. A saltar i parar. A cavallfort. A fet amagar. A les baldufes. En els erms descampats i abandonats del final del carrer, els més valents hi caçaven papallones, llagostes, cueretes, sargantanes, borinots, etcètera. Preparàvem cada any la foguerada de sant Joan. Organitzàvem les Festes del Barri. Tot plegat eren les cerimònies que ens alegraven, sense enganyar-nos, la tristor dels períodes més depressius; les que encara ens feien creure en la convivència; les que traspuaven actes

de solidaritat i de joia compartides.

Sabia de memòria l'hora en què la botzina d'una camioneta anunciava que havia arribat el venedor de gel per a les neveres. Sentia de tant en tant el crit de “*El cadiraire!!!*”: eren els gitanos de Tarragona que adobaven seients i respatlles de cadires o els forats dels gibrells que encara s'havien d'aprofitar.

Tarragona no s'havia forjat urbanísticament. Era una columna vertebral, que s'allargassava en l'extensió que partia de la Part Alta i que arribava fins al port i el Serrallo.

Viure a Tarragona en aquella època era un privilegi. Un dels darrers poetes clàssics llatins, Marc Valeri Marcial, originari de la Tarraconense, havia escrit: “*Desitjaràs els plàcids litorals de Tarragona*”. La placidesa efectivament apaivagava fins on podia les privacions de tota mena: la mar, l'aire que ens la transportava, el cel blau i els colors càlids i forts de la terra la fan una ciutat literalment salubre. I, com a tal, Tarragona també ajudà a tancar ferides, a fer-les cicatritzar més de pressa.

La vida quotidiana transcorria a casa, al carrer i a l'escola; els dies de festa, a la tarda, anàvem a alguna de les moltes sales de cinema: la del Principal, la del Tarragona, la del Modern, la del Fèmina, la del Metropol, la del Central, i, més tard, la del Capitoll i la del Colisèum.

Els més grans, tants de dies com podien solien passejar amunt i avall de la Rambla, com en una processó humana espontània: es pujava per la banda dreta i es baixava per l'esquerra, òbviament, després d'haver tocat ferro i d'aturar-se un instant davant la immensitat marina, amb el port a la dreta, que, en fer-se fosc, es convertia en un escenari de llums màgiques reflectides en l'aigua.

A l'estiu, és clar, la mar. Que poques ciutats hi ha que la tinguin tan bella i tan a la vora! A les platges del Serrallo, del Miracle, de la Rabassada, de la Savinosa, hi anàvem sense ni haver d'agafar l'autobús. Quin goig tenir a disposició la infinitud d'una aigua meravellosa i d'una sorra torrada i fina on descansar de les fatigues del

treball! Diu Ventura Gassol al poema *Paisatge de Tarragona*: “*De la platja ve l'olor/penetrant d'algues marines;/l'aire té la salabror/que del mar porta la brisa.*” “*Veles blanques, arbres verds,/terra eixuta, pedres i ones,/la gran claror transparent:/paisatge de Tarragona.*”

Així com aquesta esplèndida ciutat actua de bàlsam natural per als més desfavorits i tanca amb més facilitat el dolor físic i moral, té una altra gran virtut, que m'ajudà a compensar les poques coses que aprenia allà on corresponia que n'aprenguéssim moltes: Tarragona és un reflex de la història universal. El món preromà. El romà. El visigòtic. L'àrab i el berber. El medieval. El renaixentista. El barroc. El modernista. La capital era, doncs, és encara, una escola viva, una àmplia enciclopèdia oberta i omnipresent. Tarragona, ha parlat, parla i parlarà del món sencer al món sencer, amb la presència majestuosa de vestigis dels períodes més importants en què hem dividit la història de l'Europa occidental.

* * *

La meua segona Tarragona és la de l'absència. Paradoxalment, la que més persisteix cronològicament, ja que va del 1961 al 1990: gairebé trenta anys de distanciament geogràfic! No hi teníem universitat, per tant qui volia i podia cursar estudis superiors se n'havia d'anar a fora.

Sempre he tingut més viva la ciutat en el pensament quan n'he estat absent. La condició humana no valora prou allò que té més a prop. De lluny estant, planyia no poder respirar l'aire seu ple d'olors primaverals. Em passava el que confessà que li passava a Josep Pla: en qualsevol circumstància, en els llocs més insospitats on he anat, hi he volgut veure la llum, la forma, el perfil, les tonalitats de Tarragona. Enlloc no els he trobats...

Fou en aquests anys llargs de no ser-hi quan es transformà tota: de nord a sud i d'est

a oest. En la dècada de 1965-1975 gairebé se'n duplicà la demografia: de 58.000 habitants es passà a més de 100.000; la raó és el fet sociològic que canvià de soca-arrel la ciutat, com canvià Catalunya sencera: la immigració, que procedia sobretot d'Andalusia, d'Extremadura, de Múrcia i d'Aragó, a la recerca del millorament de les condicions de vida. La presència, doncs, d'un gruix d'habitants que fregava els 40.000 havia de modificar sia la fesomia urbanística, sia la realitat identitària de la ciutat acollidora. El cosmopolitisme de Tarragona és la prova més fefaent que és oberta a tothom; que és generosa amb els qui són d'aquí, hi hagin nascut o hi hagin vingut de fora; que no és excloent i, doncs, que, en el sincretisme, sense perdre mai les pròpies arrels, ha practicat i practica la convivència no discriminatòria. El port esdevingué el centre neuràlgic del desenvolupament econòmic. El turisme començà a ser massiu i ens descobria el gust de la llibertat que envejàvem talment com si nosaltres no en tinguéssim dret, perquè se'ns en privava. Tanmateix, el creixement fou tan a corre-cuita, que prevalgué massa sovint la irracionalitat i l'especulació en decisions lamentables ja irreversibles que prengueren dirigents amb pocs escrúpols.

Des de Barcelona, una colla de tarragonins vam participar, amb molts d'altres que residien a la ciutat, en la creació i el funcionament del Club de Joves, una iniciativa que mirava de neutralitzar tant com podia les peripècies a organitzar res que no fos ben vist pel franquisme. Amb dificultats polítiques i econòmiques vam aconseguir de fer cantar per primera vegada a Tarragona, al cinema Capitol, Raimon i un bon gruix dels Setze Jutges, de membres de l'anomenada *nova cançó catalana*, sota l'empara del Casal Tarragoní. Participàrem en el Cineclub de Tarragona de la Cooperativa Obrera Tarraconense. En les activitats diverses i de gran qualitat —agosarades pels temps que corrien—, que es muntaven a la Llibreria de la Rambla, inaugurada el dia de Sant Jordi de 1968. En les Joventuts Musicals, creades el 1962. Sempre, en les aportacions volíem guanyar terreny a la misèria cultural en què ens havien immers. Per la qual cosa, tenien el seu punt de risc, però també l'al·licient de treballar per la democràcia

que vèiem massa llunyana.

La Tarragona de la meva absència és, en suma, la que es modificà de cap a peus. En els meus viatges freqüents, anava descobrint això o allò, que feia quatre dies que no hi era. O em preguntava on era això o allò, que feia quatre dies que sí que hi era.

He de reconèixer que sempre m'he trobat bé a Barcelona, però m'hi mancava la mar, que en aquells anys hi era amagada; hi havia un lleu aire mediterrani somort, que no es desvetllà fins al 1992, amb els Jocs Olímpics, quan jo ja havia retornat aquí. Els tarragonins, en canvi, hem viscut sempre de cara a la mar, mai no ens li hem girat d'esquena. Potser Itàlia ha estat el lloc on he residit, en el qual Tarragona no se'm féu tan llunyana. És clar, d'allà venim; nosaltres, molt més que la resta de catalans, som tots també romans o italians.

* * *

La meva tercera Tarragona és la del retorn l'any 1990. És una ciutat que s'ha estès en l'eixample des de l'espina dorsal de què he parlat; que s'ha fet rica mitjançant l'endegament i la consolidació de tota mena d'activitats industrials, comercials, culturals, turístiques. Una ciutat que s'ha fet polida i ufanosa. Que s'ha ocupat del seu patrimoni, que l'ha fet més consistent i mereixedor de ser-ho de tota la humanitat. Que ha aconseguit, reconquerit, una universitat pròpia, que, en relatiu poc temps, despunta com una de les millors de Catalunya, de l'Estat espanyol i d'Europa. Una universitat que ha incidit i que incideix decisivament en l'àmbit de la creació i difusió del coneixement, a través de la inserció en el món de la recerca puntera, la innovació i el desenvolupament en pràcticament totes les àrees del saber. Tarragona ha recuperat així el que ja havia estat fa segles: el caràcter eminent de ciutat universitària.

Semblantment, el marc general havia canviat substancialment: s'havia restaurat feia alguns anys la democràcia, que li ha facilitat la prosperitat esponerosa, que ningú,

absolutament ningú no pot discutir: ni els tarragonins, per pessimistes que siguem, ni els qui no ho són. Hem sabut recobrar la vitalitat que el règim anterior havia ofegat sense pietat. Essent la mateixa, Tarragona ha anat fent-se tota una altra. No sempre trobant les solucions millors en els diversos àmbits. No. També amb errors.

De vegades sento que ens retraiem que som apàtics i massa autocrítics; noto que ens sentim injustificadament insatisfets de nosaltres mateixos. Des de fora particularment, predomina, en canvi, la percepció que Tarragona és senyora, discreta i ponderada. Que no s'ha aferrat mai als greuges comparatius, llevat de quan ha hagut de defensar la justícia equitativa. Ni es contempla en excés el propi melic. Ni s'ha dedicat a contemplar el melic dels altres. Treballa sense mirar de reüll cap contrada; no es distreu de si mateixa. Vol créixer positivament sense fer-ne escarafalls. I generosa com l'ha feta des dels orígens la infinitud d'una mar oberta, ofereix compartir amb altri tot el que fa, sense egoisme i sense enveges puerils. Amb una maduresa cívica i social exemplar. És possible que molts pensin que hauríem d'aprofitar-nos més del que ha estat i del que ha arribat a ser avui la nostra ciutat. I no dic que no tinguin raó. Però, al meu entendre, és millor el capteniment que ens distingeix de dedicar els esforços no tant a lluir-la, sinó a fer-la cada vegada més gran, més hospitalària, més bona. Que sigui ella qui parli per si mateixa.

No vull pas aigualir la festa. Mal pregoner seria si ho feia. Però tampoc seria lícit esquivar la realitat per què travessem, amagant el cap sota l'ala. Després de tants i tants d'anys de lluitar per a restablir la democràcia, ara que teòricament la tenim —dic teòricament molt a consciència—, ens trobem amb l'handicap greu de la crisi.

Jo no nego que determinades polítiques econòmiques expansives han dut activitats al límit de l'exhauriment; que les migracions i la mundialització han fet més complexes les solucions per a ordenar-nos en el respecte estricte als drets de les persones. Tanmateix, em pregunto: Algun sociòleg o economista pot explicar seriosament com és que, sobtadament, països tan diferents com Alemanya, Portugal,

Espanya, França, Itàlia, Grècia, etcètera, fan un crac gairebé un mateix dia concret, en una mateixa hora determinada?

El que vivim no és, al meu entendre, exactament una crisi econòmica; és més aviat una estratègia del capitalisme i el neoliberalisme més salvatges. Si de cas, és una crisi financera i, de rebot, política, amb connotacions ideològiques de caràcter reaccionari. I és massa cínic cometre impunement la injustícia grotesca i grollera de dir que tots en som responsables. Rere les amenaces amb què ens intimiden cada segon des de fa ja uns quants anys, hi veig el propòsit d'aturar una puixança relativament generalitzada i d'escapçar tot el que s'havia guanyat en la construcció de l'estat del benestar; hi veig la voluntat d'uns pocs d'involucionar cap una realitat social en què ells siguin encara més clarament hegemònics, a costa, és clar, de la resta. Així, hem perdut un enorme terreny: tanta i tanta gent, tants i tants joves ben preparats sense feina!; tantes i tantes famílies sense la certesa d'un sostre que els empari!; la sanitat, la formació, qüestionades; etcètera.

Fixem-nos-hi bé: la Guerra civil d'Espanya estroncà la normalitat de dues generacions: la dels nostres pares i la dels nostres avis. Els anys de la postguerra rebregaren la generació dels qui avui tenim entorn dels 60 o 70 anys. La democràcia, arribada tan tardanament entre nosaltres, era l'esperança del retorn a una realitat sense sotragades tràgiques; quatre dies... i l'anomenada crisi sacseja impietosament la generació dels nostres fills i comença a fer-ho en les dels fills dels nostres fills. No hi calen comentaris.

La meva tercera Tarragona no dubto gens que sabrà fer front a tots els inconvenients que dificulten i impedeixen que avancem. I tirarem endavant. Sense resignació. Amb el coratge de denunciar allò que no és tolerable. Amb la voluntat de col·laborar activament en allò que ens fa bé. A ser exemple de ciutat capdavantera.

* * *

Aquestes són les meves tres Tarragones. Les quals, és clar, en constitueixen una de sola. És com la Santíssima Trinitat, però sense misteri; s'entén sense que hi calgui la fe.

* * *

Seria un risc molt elevat per a mi que tanqués aquest pregó sense esmentar la Patrona: santa Tecla, perquè és obligat de fer-ho: és la seva festa.

Tothom reconeix que la santa era una dona especialment agradable, elegant, bonica. Potser no es coneix tant el geni que tenia. El mal geni, si calia. És que les persones destacades, singulars, l'han de tenir. Es convertí en una seguidora primer i una col·laboradora després d'un sant molt lligat també a la nostra ciutat: sant Pau, de qui hom diu que exercí la tasca evangelitzadora a Tarragona.

Potser tampoc no es coneix prou que santa Tecla no solament és patrona de la nostra i d'altres ciutats importants del món; ho fou també d'algun gremi antic tarragoní: el dels macips de ribera, és a dir, els qui havien de transportar a coll els articles que arribaven a Tarragona per via marítima; i el dels bastaixos de capçana, que feien la mateixa feina dura de transport mitjançant unes cordes que sostenien damunt l'espatlla protegida per coixins d'espart, una mena de capçanes. Per a dir-ho amb un sol mot, era la patrona dels camàlics. Ja ho veuen: els més desfavorits, els més desposseïts, la trien. En un altre sentit, santa Tecla és invocada en l'agonia, perquè se sap que ajuda a una mort tranquil·la.

Per a bé i per a mal, Tarragona ha estat sempre cobejada. Les raons, no cal que les enumeri. En les nostres pedres d'or bimil·lenàries reneix la petjada llatina de Catalunya sencera.

A finals del segle XV, el cronista aragonès i monjo cistercenc Gaubert Fabrici de

Vagad, conta que a l'època medieval el rei Pere IV d'Aragó, l'anomenat el Cerimoniós, i que era II de València i III de Catalunya, havia aconseguit les grans senyories catalanes. Però n'hi faltava una: el territori que era anomenat *de Santa Tecla* i que estava format justament per la ciutat de Tarragona i els seus voltants. En veure que no podia fer-se-la seva per mitjans diplomàtics, optà per la força i la violència. Era un home de caràcter especialment dur i autoritari. Se sentí joiós d'haver-nos-la usurpada.

Però la matinada del 29 de desembre de 1386, estava postrat al llit colpit de dolors fortíssims, que li anunciaven la mort. De sobte, a la seva cambra es féu un resplendor enlluernador. Una figura magnífica, blanca com el lliri, bellíssima com la palmera i perfecta com el cel, vestida d'una túnica brillant ornamentada amb una Tau, se li aparegué: era Santa Tecla.

-Què voleu? --preguntà el rei davant la divina aparició.

-Recordar-vos que la vostra darrera hora arriba i que el vostre poder s'acaba, sense que pugueu fer res contra Tarragona, si abans no enfonseu la vostra daga en el meu cor.

El rei va intentar atacar-la, però li mancaren les forces.

-Assassí! --cridà la nostra santa--. No en tens prou amb totes les maleses que ens has fet?

El rei intentà novament d'atacar-la. Però a la cambra reial va sonar fortament l'esclafit d'una enorme i fenomenal bufetada: *Plaf!!!*

-Confessió, confessió! --suplicà el rei espaordit.

Penedit –potser més aviat desesperat de la força d'aquella dona celestial—, demanà perdó a la patrona de la Seu, la benaventurada Santa Tecla, i ordenà que fossin reparats tots els danys que havia causat a la ciutat. Tarragona tornà a mans de qui corresponia.

El rei morí amb la mà a la galta, assenyalant el terrible càstig de la bufetada, de la bufetadassa, de la nostra Tecla.

Es tracta d'una llegenda, però d'una llegenda històrica, hagiogràfica i literària, que, com he dit, ha circulat des del segle XV, en què fou narrada.

Les bufetades oportunes calen.

Ja ho veuen. Quan pretenen tocar-li la seva ciutat, que és la nostra, Tecla s'arromanga i etziba una santa bufetada –mai no més ben dit— a tot un rei. Quina dona! Quin caràcter! Una gran bufetada, encara que fos a un rei. Millor dit, sobretot perquè era un rei. I que ningú no em malinterpreti.

* * *

Estimats conciutadans, que santa Tecla ens protegeixi sempre amb l'energia que traspua la llegenda que he contat. Que molt haurà d'afanyar-se per a aturar, amb bufetades reals o metafòriques, la ignomínia amb què tantes i tantes persones són maltractades en els darrers anys.

Però avui, i els dies que vindran, que seran també de festa, deixem les tristors de banda, deixem les angúnies i les pors, que massa temps que tenen d'encalçar-nos en la vida quotidiana.

Que prevalgui la diversió, l'alegria en tots els actes. Celebrem amb solidaritat ciutadana la Festa Major de Tarragona. Acolлим, com sempre hem fet, els qui, vinguts

de fora, d'arreu del món, voldran ser aquí amb nosaltres, que és igualment casa seva, per a gaudir de la disbauxa. Segur que santa Tecla no ens vol avorrits. Segur que santa Tecla ens empeny amb força al bullici i al divertiment. Obeïm-la i som-hi, anem-hi!

Visca santa Tecla!

Visca Tarragona!

Visca la Festa Major!

Joan Martí i Castell

Tarragona, setembre de 2013